דער אידישער זשורנאל

רעליגיאן און געשעפט

פון י. כ׳ם

פון איין הינען אידישען געגענד האבען מיר ערהאלטען פאלגענדען בריעף:

אלס שטענדיגער לעזער פון „אידישען זשורנאל״ וויל איך אייך שטעלען פאלגענדע פראגע:

מיר א חזן, וועלכער שטעהט אין בעט גאט פאר א גוט יאר פאר׳ן גאנצען כלל, אפען האלטען זיין געשעפט אום ראש השנה. איך גלויב אז מעהר אלע אידען, וועלכע וויסען דאס, דארפען אזעלכען אין זייער סביבה ניט אריינלאזען.

מיט אכטונג, אייער לעזער,

ג. ע.

די פראגע איז א זעהר איינפאכע און אויסגעדריקט גאנץ קורץ. מיין שטעהן און בעטען פאר אלע אידען, און צו דער זעלבער צייט, זאלען זיינע געשעפטען געפירט ווערען ווי אין א געוועליכען טאג.

אבער אויך דער ענטפער איז א זעהר קורצער.

נ י ן !

אזא איד פארדיענט דעם שווערסטען אורטייל, און אויב א מחלה, וועלכע ווייסט דערפון, און שווייגט, איז א סכנ׳ דאס אויך זיי זענען ניט בעסער.

א חזן מאר די טעג פון ראשהשנה און יום כפור, מיז זיין א איד, וועלכער קען לערנען. איז באליעבט פון מענשען, איז באקאנט מיט זיין ערליכקייט, און האט קיין אנדער זאך אויף די נעדאנקען, ווי אויסבעטען א גוט יאר פאר די, וועלכע שיקען אים דערצו.

די יעניגע, וועלכע זענען באקאנט מיט אידישקייט פון אמאל, ווייסען מיט ווי אזוי מען האט פארבערייטעט דעם כהן גדול צו טון זיין עבודה אום יום־כפור, און ווי אזוי עס ווערטנאך זאגאר הייגט נאכגעפרעגט אויף א בעל־תפילה. דא איז עס אביסעל וואכענדיגער געווארען. מען קוקט ניט אזוי פיעל נאך, אבער צו אזא הסקרות האט עס נאך ניט דערגרייכט. צו דעם מוז מען אויך חוצפה באזיצען, און אזא בעל חוצפה טאר פאר קיין חזן ניט זיין.

די יעניגע, וועלכע נעהן ראש השנה און יום כפור אין שוהל, גלויבען געוויס און דער הייליגקייט פון דעם יום טוב, גיבען זעלבסט אויף זייער ארבייט און האנדעל, און ווי פארדראסיג איז עס, ווען מען דערוויסט זיך, דאס זייער חזן האט נאר אין די מענשען, וועלכע פארוואלטען דארט דערווייל זיינע געשעפ־טען.

ווי ווייט מיר פארשטעהען, ווייסען בלויז איינצעלנע מענשען פון דער גע־שיכטע, אין אויף זיי איז געווען דער חוב צו דערצעהלען דאס אלעמען, איבער־צוציינען זיי, אז זייער חזן האנדעלט אום ראש השנה, און אזוי ארום אים לאזען פילען וואס עס הייסט טרעטען אויף געפיהלען פון מענשען. אבער וואס עס קומט אויפלכען וואס פארשטעלט זיך.

אן אנשטענדיגער מענש, א איד, וועלכער איז באמת ראוי צו זיין א חזן טוט ניט אזוי, אזא איד פארשטעהט די הייליגקייט פון יום טוב און וועט ניט וואג־נען צו נארען אן ערה אידען.

פראגען אין אזעלכע האנדלונגען זענען איבעריג. זעלבסטפארשטענדליך, אז עס מוז אויסגעפונען ווערען, צי איז עס ווירקליך ריכטיג, אז זיין געשעפט איז אפען געווען אין די טעג. מעגען זאגאר אנדערע דארט זיין פארוואלטער דארף מען אזא איד לאזען פיהלען, אז ער איז ניט ראוי צו זיין דער שליח ציבור זייערער.

צו הייליג זענען די יום־טוב טעג און צו ערנסט זענען די שוהל אידען, דאס זיי זאלען ערלויבען אזעלכע האנדלונגען.

אידען, ביי וועמען דער רעליגיעזער געפיהל איז טייער, וועלכע ווייסען וואס א בעל־תפילה דארף מיט זיך פארשטעלען, מוזען פארשטעהן, אז רעליגי־עוז מענשען מוזען אויסמיידען געשעפטען, וועלכע זענען רעליגיעז ניט ערליכען, און דערווייל געפינט זיך נאך ניט א היתר צו האנדלען אום ראש השנה.

אונזער ענטפער איז א גאנץ קורצער:

אויב די זאך איז אמת, — טאר אזא איד קיין חזן ניט זיין.

דער היטער פון דעם שווארצען זינער

א געשיכטע פון דער שפאנישער אינקווי זיציאן.

איבערזעצט פון פ. בורסקי.

(5־טע פארזעצונג)

דעם נעקסטען פריה מארגען האט אנטאמא אויפגעוועקט זיינע פינף באר־העלפער און באלד ווי זיי זיינען נור אפ געפאהרען, האט זיך „דער היטער פון שווארצען זינעל אויך אנגעפאנגען גרייטען צו דער רייזע״.

אנטאמא און אלפאנזא האבען זיך איבערגעקוקט מיט בליקען, און נאכדעם ווי זיי האבען געגעבען זייערע אינסטרוק־ציאנען צו די פויערים, האבען זיי דער גרייטט זייער באהעלטעניש, און גלייך נאכדעם זיינען אויך אנגעקומען יצחק בן ראענזא מיט זיינע דינער.

דאן איז דער וואלד געווארען פול מיט געשרייען, און די פויערים האבען זיך ארויף געווארפען אויף יצחק בן ראענ־זא מיט זיינע דינער. זייער געבעט האט ניט געהאלפען, אבער דאס געלט און ציג רונג וואס יצחק בן ראענזא האט געגע־בען פאר זיין לעבען, דאס האבען זיי אנ־גענומען.

פון דעם אנדערען זייט וואלד איז ארויסגעלאפען אנטאמא און אלפאנזא, און די פערשטעלטע באגריטען האבען זיך כלומרשט הערשראקען. אין זיינען אויגען אלפאנזא מיטגעהענדיג די דינער מיט זיך, די צושראקענע פערד זיינען אויפגעפלויגען. דער „היטער פון דעם שווארצען זינעל״ איז געבליבען זיצען ציטומעלט און מיטען וועג.

„מיר וועלען לויפען כאפען די פערד, אויב איהר ווילט״, האט אנטאמא געזאגט.

„פערלאזט מיך ניט״, האט יצחק בן ראענזא זיך געבעטען.

„זאל אלפאנזא לויפען כאפען די פערד, און איך וועל פערבלייבען מיט אייך״, האט אנטאמא געזאגט. אלפאנזא איז אוועק, און איז געקומען שפעטער, נור מיט צוויי פערד.

„איך האב דעם אנדערען ניט גע־קענט כאפען״. האט ער געזאגט אט העמענדיג שווער.

„מיר מוזען אייך יעצט פערלאזען״, האט אנטאמא געזאגט פעסט, מיר זוכען ארבייט, און מיר וועלען באלד מוזען זיין אין דעם נעקסטען שטעדטיל״.

„דינט ביי מיר״. האט יצחק בן ראענזא געזאגט מיט נעבעט „איך וועל צו אייך זיין א גוטער בעל הבית. איך בין צופרידען אומצוביטען אזוינע שיי־קענדיגע דינער פאר אזוינע בראווע לייט ווי איר״.

יצחק בן ראענזא איז ארויף אויפ׳ן גרויען פערד און אנטאמא און אלפאנזא זיינען געריטען לאנגזאם פון הינטען.

6.

יצחק בן ראענזא איז געפאהרען שנעל פאראויס. אנטאמא מיט אלפאנזאן זיינען געריטען לאנגזאם פון הינטען.

„דער היטער פון שווארצען זינעל״ וועט געווים געפינען דיין פאטער, ווייל מיר זיינען דאך ניט ווייט פון סאנאבעל״ וועדטער געזאגט האט זיך געווארפען אויף יצחק בן ראענזא׳ס האלז און געוויינט פון פרייד.

„לואים !״ האט יצחק בן ראענזא אויסגעשריען. „וואס טוסטו דא ?״ וואר־רום ביסטו געקומען אהן מיין ערלויב־ניש ?

„מיין מוטער האט מיר געגעבען איר ברכה, און מיר זענען אונטערצוגעה מען די רייזע״. האט לואים געזאגט „און וועז דו וועסט הערען צו וואס איך בין געקומען. וועסטו זיכער זיין צופרי־דען מיט מיין טאט. דו ווייסט אז ביט־ריס, די טאכטער פון דוד בן מאריס, און מיין צוקונפטיגע פרוי״.

„איר זייט געווען פערלאבט״. האט אים דער אביער אויבערגעשלאגען, אבער יעצט, ווען דו פערנעהמסט אזא חויבע שטעלע און האסט א טיטול פון דעם קע־ניג, און זי איז אז ארומשלעפערין און דארף זיך בעהאלטען איז זי ניט מיין כלה פאר דיר. איך וועל פאר דיר קריגען א פרוי פון נאבעלען געבוט״.

„פאטער״, האט אים לואים איבער געשלאגען ווי דו האסט זיך אומגעביטען! ווי אנדערש דו ביזט ! קענסט טאן וואס דו ווילסט, איך בין ענטשלאסען צו הייראטען מיט ביטריס״ן, און דו וועסט אוים געפינען, אז מיין ווילען איז גראדע אזוי שטארק ווי דיינער״.

„וועסטו מיר ניט פאלגען ?״

„פאטער״, איז געווען דער ענט־פער, איך וועל הייראטען מיט ביטריס״ן אדער איך וועל קיינמאל ניט הייראטען״

(וועדט פארזעצט)

טרייד און לייבאר
קאנגרעס ערעפענט

טוויבעק, סעפט. 16.

ביי דער ערעפנונג פונ׳ם טרייד און לייבאר קאנגרעס זענען געהאלטען גע־ווארען באגריסונגס רעדען פון סער לא־יער גואין, אין אנמען פון דער פרא־ווינץ טוויבעק הא. א. א. טארשעראו, מי־ניסטער פון פאבליק ווארקס, בייער לא־ווינער און דזשיי. מ. וואלש, פרעזידענט פון טרייד און לייבאר קאונסיל. נאך די באגריסונגען זענען די רעלעגאטען איינ־געלאדען צו אן אן צו גע״ן באזוכען די „מאפס״ גזא עץ ווערעי מ׳שטירט די סאל־ראטען פון זי בעק.

נעהמען אן דאס
פרייוויליגע „געזעץ״

דער אפיעל וואס דער באהייצונג׳ס קאנטראלער האט ארויסגעלאזען צו דער באפעלקערונג פון קענעדע ניט צו געבראי־כען אויטאמאביליען אים זונטאג אויף פארגעניגונג׳ס רייזען האט געהאט דעם גרעסטען ענטזויזאזם. איבער גאנץ קענעדע פון אלע געגענדען פון לאנד קומען אן באר־ריכטען דאס לעצטען זונטאג איז כמעט ניט געזעהען געווארען קיין אויטאמאביל אין די גאסען. די צאל געזאלין וואס איז פארשפארט געווארען גרייכט ביז אן ערך 225 טויזענד גאלאן.

פרעמיער פון ניו זעעלאנד
א גאסט אין טאראנטא

נעכטען איז אין קינג עדווארד האר־טעל פאראנשטאלט געווארען א באנמעט לכבוד דער אויפנאמע פון האג. וו. ם. מעסי, פרעמיער פון ניו זעעלאנד, וועל־כער גענינט זיך איצט צו גאסט אין קע־נעדע.

ענטפערענדיג אויף די באגריסונג׳ס רעדען וואס זענען געהאלטען געווארען פון שטאטישע און פראווינץ בעאמטע, האט פרעמיער מעסי ערקלערט, דאס איצט זענען די אלייאירטע שוין זיכער מיט א זיעג. און אז די שלום פארהאנדלונגען וועלען געפיהרט ווערען אין בערלין. בלויז א נס פונ׳ם הימעל קאן זיי ראטע־ווען.

פרעמיער מעסי האט אויך גערעדט וועגען די פארבינדעטקייט וואס דארף הערשען צווישען דער גאנצער אימפעריע, און אויך אז יעדער טייל פון דער אימ־פעריע זאל האבען א דעה צו זאגען אין די שלום פארהאנדלונגען.

אסקער רעגירונג האט ערקלערט
קריעג.

אלוואניא סעפ., 16.

די סיבירער רעגיערונג אין אמסק האט ערקלעהרט קריעג דייטשלאנד און האט פאראררענט צו מאבילזירען אלע מענער פון 1918 און 1919 קלאס.

די יאפאנעזער קאוואלעריע איז אריין אין קאבארוווסק און האט פארגו־מען 150 קריעגס געפאנגענע צווישען, וועלכע עס געפינען זיך רייטשע סאלדאר־טען און אפיצערען.

אלע געהען צו
י. ראזען
אין „קיבעצארניע״
רויכערער קריגען ביי איהם א גוטען סי־גאר און סיגארעט
אידען וואס ווילען עסען קריגען עס ביי
י. ראזען
אייז קריעם, קאפע, טעע פארבייסען מיט שאר און גוטע געזעלשאפט קריעגט מען זעלבסטפערשטענדליך ביי י. ראזען.
לכו. דארפט איהר אויך קומען. איהר זייט תמיד ווילקאמען.
דעם אדרעס ווייסען אלע
250 ספעדיינא עוועניו
טעלעפאן קאלעדזש 3741

דאס געהיימניס פון א לעבען
א ראמאן
ספעציעל געשריבען פאר׳ן „טאג״, פון ע. פ. לעהרמאן. וועט זיך אנפאנגען דרוקען
:::: איז „טאג״ ::::
דעם ערשטען טאג סוכות
דער ראמאן איז אויגער פון שפאנענדסטע וואס איז ווען גערוקט געווארען אין א צייטונג.
דאס געהיימניס פון א לעבען.
איז אן אויסערגעוועהנליכער ראמאן. איהר וועט איהם לעזען מיט גרויס אינטערעס און פארגעניגען.
זאגט אן אייער צייטונגס מאן צו צושטעלען אויף דעם „טאג״ יעדען טאג.
ח. דווארקין, גענ. אגענט 525 דאנדעס סט. וועסט, טאראנטא.

די מפלה פון די באלשעוויקעס אין ארכאנגעלסק

(פארזעצונג פון פיידזש 4)

שטאדט. אבער די באלשעוויקעס האב־בען בעשלאסען ניט אבצוטרעטען.

די בעפעלקערונג איז אבער געווען זיכער, אז די ענגלענדער וועלען ענדליך קריגען די אויבערהאנד, און אזוי איז געווען, נאך א ביטערען קאמף איז דער באלשעוויסטישער גארניזאן פון אר־כאנגעלסק אריינגעפאלען אין די הענד פון די ענגלענדער. די באלשעוויסטי־שע לידערס זיינען אנטלאפען פון אר־כאנגעלסק, וואו פעפער וואקסט. און די בעפעלקערונג האט זיך לייכט אבגע־ויפצט. די בעפעלקערונג האט די ענגלישע ארמייען אויפגענומען מיט׳ן גרעסטען ענטהוזיאזם. מען האט גע־פאכט פאהנעס, מיט קאשען טיכער, מען האט געשריען הורא !

עס האט לאנג ניט געדויערט און דאס גאנצע קאמערציעלע לעבען איז ארויף אויפ׳ן פריהערדיגען וועג. די בעפעל־קערונג האט אנגעהויבען טרייבען ביז־נעס, ווי געווען, די בייק האבען זיך ווידער געעפענט, אלע רעדער האבען זיך ווידער גענומען דרעהען.

די באלשעוויקעס, לויט ווי די קארעספאנדענטען בעריכטען, קענען קיין ערפאלג ניט האבען זאגאר דאן, ווען זיי זיינען מעהר אין צאהל, ווי די עלליים טרופען. דער שכל דערפון איז א גאנץ איינפאכער. די בעפעל־קערונגען אין די שטעדט, וואו עס קומען פאר צוזאמענשטויסען צווישען די עלליים טרופען און די רויטע גווארדיע, איז מיט לייב און זעעלע פאר די עלליים. זיי בעטראכטען די עלליים סאלדאטען אלס זייערע ערלייזער. עס איז גאנץ פערשטענדליך דארום, אז איבעראל ווערען די עלליים טרופען גע־שטיצט פון דער בעפעלקערונג, די בע־פעלקערונג ווייזט זיי ארויס גרויס פון די ענגלענדער. די באלשעוויסטי־שע לידערס ווערען פון דער בעפעל־קערונג בעטראכטט אלס רויבער אין מער־דער.

ווען די עלליים טרופען זיינען אנגע־קומען אין ארכאנגעלסק האבען זיי דארט געפונען א חורבן. עס זיינען פאר־נעקומען פיעלע לויות פון מענשען, וואס זיינען געפאלען פון די הענד פון די באלשעוויקעס. זייער גרויזאמקייט איז פיעל גרעסער ווי אין די צייטען פון ניקאלאי ראמאנאוס הערשאפט. מענ־שען, וועלכע ווערען בעשולדיגט אין אונטרייהיט צו די באלשעוויקעס ווע־רען ערמארדעט אהן א פראצעס.

)(—:—):(—:—)(

מאטינעס פון 15 מאנענדס סט. 18 מיט 50 מענס
HIPPODROME
די וואך פון מאנטאג דעם 16טען סעפ
4 — פודזשיאמא דזשאפאנען — 4
א יאפאן נאווועלטי ארכהור לעווין און מאמפ. „א רייזע צום נארט פאל״ דזשעפסי פארקער און קאמפ. צוויי בעטען, 3 א זייגער פארטאג. ספעציעל פיטשור. די שפהנע פלייגע פאטהיע קטאר מערי מיילס מינטער אין „אין די אויגען פון דזשוליא דיעפ״. דאס שעהנסטע מיידעל פון די מוא־ווים״ „אויסטראליען סטאן״ סטעלי „צופיל פאר ווערטער״ הערי אין עדמנד וועסט „פארשפארען צרות״ קווין אין דע רעקס א זיינגדיגע קאמידיענע

ניי״עס נייטס
איהר קאנט יעצט קריגען די בעסטע מילס פאר פאסיגע פרייזען ביי מיסעס
פריינקעל
24 מיקאל סטריט

מליתים
מהזורים
שנה טובה פארטען
ספרים
אידישע און העברעאישע מעטאדען
האלסיל און ריטייל
אין דווארקינס
בוכהאנדלונג
525 Dundas W. Toronto Ont.

LOEW'S
אונאונטערבראכען
12 מיטאג ביז 11 נאכמיטאג
נאכמיטאג 10 סענט. 15 סענט.
אווענד 10 סענט 15 ס. און 25
לאעו׳ס יאנג סטריט טהעאטער
טעל. מיין 3600 — חיי פלאס וואדעוויל באקס סיטס רעזערווירט.
די וואך פון מאנטאג דעם 16טען סעפ.
ווילים ס. האדט אין „מידע ל גאן״
זעהר א שפאסיגע זאך
„די גיזער אוו בערלין״
א לוקסוס מאבארעט און דזשעטן בענד. ה. גאי וואנווארד, און קאמפ. טשארלס כ. לאלאר. מיט דער טאכטער, באדי וואקער. די נעלאס, סטאן און באיל.
לאו׳ס וויקלי מלחמה בילדער.
די פארשטעלונג אין ווינטערגארדען איז דיזעלבע ווי אין לאו׳ס טהעאטער

GIRLS AND BOYS JOIN MICHAEL ANGELO'S MANDOLIN CLUB
Michael Angelo's
MUSIC SCHOOL
פאר וויאלין, מאנדאלין, קארנעט, גי־טאר, קלארנעט און סאקסעפאן.
לעפאנס ווערען גענעבען צו אנפאנגער ביז צו פראפעשיאנאלס. בענדס און אר־קעסטראס׳ זינעשטעלט פאר אלע געלע־גענהייטען.
סטודיא אפיס, 450 ספעדיינע עוו.
TEL. COL. 17 — 450 SPADINA AVE
Prof. Michael Angelo

נאטיס צו אלע דילערס און פעדלערס פון שטאדט און סאנטרים
מיר זיינען אין מארקעט פאר 500000 אלערליי סעקאנדהענדיגע זעק. ווער עס וויל קריגען די ריכטיגע פרייז, און ארענטליך באהאנדעלט זאל זיך ווענדען צו אונז.
טאראנטא מעטאל און ווייסט קאמפ.
231 קינג סטרים איסט טעלעפאן מיין 1218.

אויפמערקזאם!
ווער עס וויל האבען פאראייבינט זיין נאמען אין דעם היסטארישען הילפס־בוך וואו עס וועט פאר צייכענט ווערען יעדער דאיישאן אויף דור דורות אין יובילעאום נומער פון „אידישען זשור־נאל״ פאר די מלחמה קרבנות, זאל זיך שטעלען אין פארבינדונג מיט׳ן סעקרעטאר פון מלחמה קאנפערענץ.
ארגאניזאציעס פרייוואט פערזאנען נעהמט עס אין אכט. לעגט עס ניט אפ. זאל אייער נאמען ניט אויסגעלאזען ווערען פון אזא היסטאריש־שען דאקומענט.
ווענדעט זיך אויף פאלגענדען אדרעס
TORONTO CONFERENCE
L. ROSENBERG Sec.
194 BEVERLEY ST.

גרויסער פאבליק סייל
בלויז אויף 15 טעג
500 פאפלין סקוירטס
קאלירען, שווארץ, בלוי, נייוויי, פוירפעל און גרין. מוזען פארקויפט ווערען אין 15 טעג צייט. קמוט און זעהט דיזע גרויסע מציאות.
אנטעריא קלאדינג קא.
216 קווין סט. וועסט — טעלעפאן אדעלייד 5537

„זייגערס זייגערס זייגערס״

וועצט האט איהר די געלעגענהייט זיך צו באזארגען מיט א גוטען גאלדענעם זייגער פאר א ביליגער פרייז
איזידאר שאט פון 407 קווין סט. וועסט
(לעבען ספעדיינג)
אפערט לכבוד יום טוב א 14 קערעט גאל־דענעם זייגער (א צוגעמאכטען) א 16 סייזען מיט א 17 דזשויל וואלטהעם מאוו מענס פאר
$35.00
דאס אין ביליגער ווי האלסיל פרייז קומט גלייך און באזארגט זיך מיט א זייגער האלסיל און ריטייל דזשולער.
I. SHOOT 407 QUEEN W.
Phone Adelaide 3390

THE EATON COAL CO.
Phone Ad. 2696
אימאן קאהל קא.
אפיס 352 קווין וועסט טעל. ערד. 2696